

N:o 93.

Af Herr **Aug. Bokström:** *Om underdånig skrifvelse med tillstyrkande af bifall till det af landsstatskomiterade framställda förslag om stämmoböters utbytande mot en lämplig indrifningsafgift.*

I underdånigt betänkande af den 13 Oktober 1875 hafva i nåder utsedde komiterade, i sammanhang med förslag till slutlig lönereglering för landsstaten och efter utredning af åtskilliga dithörande frågor, afgifvit förslag till, bland annat, reglemente för debitering, uppbörd och redovisning af de allmänna utskylder, som vid de årliga uppbördsstämmorna böra erläggas, och har vid underdånig föredragning deraf den 24 Maj 1877 Kongl. Maj:t anbefalt Kammarkollegium, Statskontoret och Kamrarrätten att afgifva utlåtande öfver komiterades förslag angående uppbörds- och redovisningsväsendet jemte dermed sammanhängande frågor. Sådant utlåtande har ock under den 12 December 1878 blifvit afgifvet, och har Kongl. Maj:t, enligt hvad som inhemtas af statsrådsprotokollet för den 2 Januari 1880 — bilaga N:o 5 a, statsverkspropositionen N:o 1, år 1880 — sistnämnde dag pröfvat de delar af samma utlåtande, hvilka hade afseende på de väckta förslagen om indragning af härads-skrifvaretjänsterna och förändring af räntmästarebefattningarne samt dermed i närmare sammanhang stående frågor.

Sedan komiterades förslag i fråga om *debiteringen* af de allmänna utskylder, som vid kronouppbördsstämma böra erläggas, dervid och sedan

kollegierna i allt väsentligt vitsordat giltigheten af de anmärkningar, som deremot framstälts af de med uppbördsförvaltningen i orterna företrädesvis förtrogna myndigheterna, blifvit af Kongl. Maj:t ogilladt, återstå emellertid af komiterades förslag i fråga om *uppbörden* och *redovisningen* af nämnda utskylder en del bestämmelser, som enligt vunnen upplysning ännu icke hafva varit föremål för Kongl. Maj:ts slutliga pröfning.

Bland dessa bestämmelser befinner sig jemväl förslaget om de s. k. stämmoböternas utbytande emot en lämplig indrifningsafgift, som icke skulle i kronoräkenskapen bokföras, och är denna bestämmelse, som återfinnes i § 14 sist omnämnda förslag, så lydande:

»Underlåter skattskyldig att sina utskylder i föreskrifven tid och ordning inbetala, skall han till den person, som verkställer indrifningen, utgifva ersättning därför, beräknad efter tre öre för hvarje full krona af debetsedelns slutsumma, dock med minst tio öre.»

Denna bestämmelse har blifvit afstyrt af kollegierna, som deruti spårat åtskilliga vådor. Dels skulle derigenom skapas en ny sportelinkomst, som komme att verka till en betydlig förhöjning i de särskilda kostnader, uraktlåten skattebetalning nu förorsakar den försumlige, och dermed jemväl motsvarande tillökning i landsstatstjenstemännens inkomster för indrifning af rester, och dels skulle förslagets genomförande beröfva de fattige de $\frac{2}{3}$ af stämmoböterna, som nu tillfalla dem, under det att den mer än tredubblade inkomsten vid resternas indrifvande kunde hos uppbörds mannen framkalla ett intresse, som vore alldeles stridande emot det allmännas fördel, hvarjemte kollegierna, tvärtemot hvad komiterade förmenat, ansett det vara fördelaktigt, att redovisningen för stämmoböterna intoges i kronoräkenskapen, så att man kan få säker kännedom icke allenast om det belopp, hvartill dessa böter i det hela uppgå, utan äfven om de inkomster, som derigenom tillskyndas kronobetjeningen och de fattige.

Ehuru starka och talande dessa skäl än må synas, så torde de likväl, om man närmare granskar dem, befinnas lida af någon inre svaghet, som måtte hafva undgått kollegiernas uppmärksamhet.

Då emellertid dessa skäl, lemnade oemotsagda, äro egnade att vid ärendets slutliga afgörande inför Kongl. Maj:t motverka en reform, som, fastän den icke är att räkna till de stora, likväl, efter mitt förmenande, är af ett verkligt och känbart behof påkallad, så har jag ansett mig kunna på denna fråga fästa Riksdagens uppmärksamhet.

Vådan af den nya sportelinkomstens tillskapande borde icke vara synnerligen afskräckande, då den äldre sportelinkomsten af stämmoböterna

derigenom skulle upphöra. Det nya namnet, indrifningsavgift, kan icke vara någon farlig nyhet, och denna avgifts belopp skulle, såsom sedermera skall påvisas, i de flesta fall och alltid, då fråga blefve om avgiftens uttagande hos mindre bemedlade restskyldige, blifva *lägre* än de nu varande stämmoböterna, hvilka såsom straffpåföljd för uteblifven skattebetalning utmärka sig för att vara väl mycket »progressiva nedåt».

För att ådagalägga, huruvida den föreslagna reformen skulle medföra någon större tunga för den restskyldige, tillåter jag mig uppställa följande jämförande tabell:

	De nu varande stämmoböterna.							Den föreslagna indrifningsavgiften å motstående restbelopp.		
	De fattiges andelar.		Uppbörds- mannens andelar.		Summa.					
	Kr.	öre.	Kr.	öre.	Kr.	öre.	Kr.	öre.		
För restbelopp till och med	3	—	—	08	—	04	—	12	—	10
» d:o » » »	6	—	—	17	—	08	—	25	—	18
» d:o » » »	18	—	—	25	—	12	—	37	—	54
» d:o » » »	37	50	—	33	—	17	—	50	1	12
» d:o » » »	75	—	—	67	—	33	1	—	2	25
» d:o » » »	150	—	1	—	—	50	1	50	4	50
» d:o » » »	300	—	2	—	1	—	3	—	9	—
» d:o öfverstigande	300	—	3	—	1	50	4	50	3	%

Härvid må dock bemärkas, att fjerdingsman, då han om indrifning anlitas, eger åtnjuta hälften af uppbördsmannens andel i stämmoböterna.

Huru den nu gällande stämmobötesbestämmelsen verkar, torde framgå af följande, från ett medelstort fögderi för år 1880 hemtade exempel, hvilket icke torde sakna väsentlig allmängiltighet.

Stämmoböter påfördes

186	restskyldige	à 12 öre	med tillhopa	Kronor	22,32.
20	d:o	à 25 »	»	»	5,—
19	d:o	à 37 »	»	»	7,03.
16	d:o	à 50 »	»	»	8,—
5	d:o	à 1 kr.	»	»	5,—
4	d:o	à 1 kr. 50 öre	»	»	6,—
2	d:o	à 3 kronor	»	»	6,—
1	restskyldig	med	»	»	4,50.
Sgr 253 restskyldige, påförde sammanlagdt Kronor					63,85.

Af denna summa hafva influtit 56 kronor 49 öre, hvaraf 29 kommunalkassor såsom de fattiges andelar fått 37 kronor 66 öre och uppborrdsmannen 18 kronor 83 öre. Huru mycket, som af denna sistnämnda post tillfallit fjerdingmännen, som med indrifningen torde hafva haft det största besväret, kan icke ur räkenskapen utletas.

Då nu, enligt 1876 års bevillningsstatistik, af hela rikets 232,276 för inkomst af kapital och arbete skattskyldige icke mindre än 130,105 stycken skattade för mindre än 600 kronors inkomst; då af hela antalet för fastighet skattskyldige samma år utgjorde 462,025 stycken; då af dem 312,234 egde fastighet understigande 8,000 kronors värde och af desse sistnämnde 220,852 egde fastighet, som i värde understeg 4,000 kronor; då antalet af de personer, som för samma år voro påförde personella utskylde, utgjorde 2,256,898; då proportionen emellan olika grupper af restskyldige måste vara af dessa förhållanden beroende med den modifikation likväl, som föranledes deraf, att den mindre bemedlade skattskyldige i allmänhet måste vara i högre grad än den mer bemedlade utsatt för äfventyret att blifva påförd stämmoböter; så torde det vara uppenbart, dels att det hufvudsakligast är de mindre bemedlade skattskyldige, som få betala stämmoböterna, och dels — enär den föreslagna indrifningsafgiften för de mindre restbeloppen skulle blifva lägre än de nu varande stämmoböterna — att kollegiernas till Kong. Maj:t afgifna och i andra stycken synnerligen sakrika och upplysande utlåtande i denna detalj råkat komma i strid med verkliga förhållandet, då detta utlåtande vill göra troligt, att förslaget skulle verka till »en i de flesta fall ganska betydlig förhöjning af de särskilda kostnader uraktlåten skattebetalning nu förorsakar den försumlige.»

Beträffande de högre och jemförelsevis mycket sällsynta restbeloppen kan en sådan tillökning visserligen påvisas, men då enahanda indrifnings-

procent, 3 för 100, af Regering och Riksdag ansetts lämplig och skäligen för de i allmänhet till högre belopp utgående kommunalutskylderna, och då denna i ett fåtal fall ökade indrifningsafgift jemväl torde få anses såsom vedergällning för de ofta inträffande fall, då resor och undersökningar utan någon som helst ersättning måste göras, för att om möjligt utbekomma skatten hos de restskyldige, som vid undersökningen befinnas sakna utmättningsbara tillgångar, så synes den tillökning i indrifningsafgiften, som skulle drabba den, om uttrycket tillåtes, mera bemedlade restskyldige, icke heller vara något särdeles talande skäl för kollegiernas mening.

Den sportelinkomst, som uppbördsmanen för närvarande åtnjuter af stämmoböterna, oberoende af om han sjelf ombesörjer resternas indrifning eller lemnar detta åt underordnade, är ock en af dem, som borde upphöra, och om indrifningsafgiften blefve tillförsäkrad den, som omedelbart hos den restskyldige uttog restbeloppet, så skulle denna indrifningsafgift blifva en synnerligen välbehöflig inkomst för *fjerdingsmannen*, hvars bestyr med restindrifning blifvit tillökadt och mera ansvarsfullt, sedan han numera erhållit laglig befogenhet att för utskylders uttagande förrätta utmätning i lös egendom, hvarvid det emellertid åligger fjerdingsmannen att medhafva ett vittne, hvars besvär ingen annan är lagligen förbunden att ersätta.

Vid flera tillfällen tillförene hafva Regering och Riksdag erkänt biligheten och lämpligheten deraf, att fjerdingsmannen, som inom kommunen har att utan särskild ersättning fullgöra åtskilliga bestyr jemväl i statsförvaltningens ärenden, beredes någon ersättning för bestyret med indrifvandet af statens skatterester. Genom gällande stadga af den 1 Juni 1850 är fjerdingsmannen ock, då han om restindrifning anlitas, uttryckligen tillförsäkrad hälften af uppbördsmannens andel i stämmoböterna, ehuru detta stadgande numera näppeligen kan anses fylla sin bestämmelse. Skall fjerdingsmannen bekosta besvär och tidspillan för ett vittne, som vid restindrifningen är honom följaktigt, så gäller det, om fjerdingsmannen kan få ens något öfver för sitt besvär. Om det emellertid för statsförvaltningen är af någon vigt, att de uppdrag, som äro åt fjerdingsmannen anförtrödda, ordentligt och pligttroget utföras, så torde också hans billiga anspråk på att därför verkligen komma i åtnjutande af någon ersättning icke böra lemnas opåaktade.

Hvad särskildt angår den förlust, som »de fattige» genom den ifråga-ställda förändringen skulle komma att lida, så lærer väl detta lidande i verkligheten vara endast nominelt, så vida man icke får antaga, hvartill

dock anledning saknas, att kommunerna, som ju äro pligtiga att taga vård om sina fattige, skulle knappa in på de erforderliga fattigunderstöden, om kommunernas för närvarande mycket obetydliga inkomster af stämmoböterna skulle komma att i sin nu varande form upphöra.

Kollegierna hafva ock uttalat den farhågan, »att den sålunda mer än tredubblade inkomsten vid resters indrivande skulle hos uppbördsmannen framkalla ett intresse, som vore alldeles stridande emot det allmännas fördel och motverka det syftemål, som i stämmoböternas eller indrivningsafgiftens förhöjande vore afsedt». Efter hvad som redan är vordet anfördt om huru med denna förhöjning sig rätteligen förhåller, torde emellertid denna farhåga befinnas sakna erforderligt stöd i verkligheten.

Af skälen för kollegiernas afstyrkande skulle sålunda endast återstå, att det, tvärt emot hvad komiterade anført, måste anses fördelaktigt, att redovisningen för stämmoböterna intages i kronoräkenskapen, hvarigenom säker kännedom kan vinnas icke allenast om det belopp, hvartill dessa böter på det hela uppgå, utan äfven om de inkomster, som derigenom tillskyndas kronobetjeningen och de fattige.

Jag vill nu ingalunda söka att bestrida eller förringa det intresse, som denna redovisnings intagande i kronoräkenskapen kan anses tillfördensamma, men faktiskt är, att kronoräkenskapens uppställning i öfverensstämmelse med gällande formulär ganska ofullständigt främjar det syftemål, som kollegierna, enligt hvad här ofvan angifvet är, velat ernå. Vål får man säker kännedom om det *debiterade* stämmobötesbeloppet, men räkenskapen särskiljer *icke* hvad som tillskyndas kronobetjeningen och de fattige i stämmoböter från andra dem tillfallande bötesandelar. Genom en revision kan man visserligen leta sig till en sådan kännedom, men icke utan rätt mycket besvär, som ingen utan ett alldeles sällspordt intresse för denna förvaltningsdetalj lærer vilja underkasta sig, och den af kollegierna framhållna fördelen med denna redovisnings inrymmande i kronoräkenskapen torde sålunda mycket sällan blifva beaktad.

Om det emellertid anses välbetänkt att med en sådan redovisning öka räkenskapens volym, så borde likväl andra sportelinkomster, som äro af vida större betydighet än stämmoböterna — exempelvis expeditionslösen — med mera skäl der redovisas. Räkenskapen kunde då få ett ännu mera ökad intresse, men näppeligen lærer man på den vägen ernå det vid flera tillfällen framhållna, länge fåfängt eftersträfvade önskningsmålet, att kronoräkenskapen må kunna förenklas — ett mål, för hvars ernående flere komitéer varit nedsatta. Ifrågasättas kan ock, om icke den

enkelhet och lättare öfverskådlighet, som skulle kunna beredas genom att från räkenskapen aflägsna redovisningar, hvilka i likhet med den öfver stämmoböterna utan någon afsaknad borde kunna derifrån uteslutas, icke äro långt mera värda än det ökade intresse deras bibehållande kan anses medföra, synnerligen om man på annat sätt lättare kan vinna den känedom, som är redovisningens ändamål.

Sedan jag sålunda tillåtit mig att fästa uppmärksamhet på beskaffenheten af de skäl, som föranledt kollegierna att inför Kongl. Maj:t afstyrka en reform, som synes mig vara påkallad af rättvisa och nödig omtanke om hvad statsförvaltningens eget intresse kräfver, och då det icke torde vara behöfligt att här upprepa de skäl, som komiterade för sitt förslag anfört, tillåter jag mig vördsamt hemställa,

att Riksdagen ville i underdånig skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhålla, att förbemälde komiterades förslag om stämmoböternas utbytande mot en lämplig indrifningsafgift måtte i allt väsentligt af Kongl. Maj:t godkännas.

Stockholm den 27 Januari 1882.

Aug. Bokström.
